מבחן תרגול: סוכה מ"א–מ"ב – הכנה לבגרות

זמן **90 דקות** | ניקוד **100 נקודות**

שם	כיתה	תאריך	ציון מתוך 100

זמן: 90 דקות · 100 נקודות. במבחן חמישה חלקים לפי הדפים; חלק ב' מוקדש לסוגיה בעיון 6. ענו על שאלה אחת מכל חלק (20 נקודות לכל שאלה). אפשר גם לתרגל חלק אחד בכל פעם. ציטוטי הגמרא והרמב"ם הועתקו מספריא; הסברים לפי רש"י מסומנים בשמו.

א חלק א: דף מ"א ע"א: "זכר למקדש" ויום הנף

20 נקודות

ענו על שאלה אחת מתוך שתיים (שאלות 1–2).

1 סוגיה בעיון 6. קראו את המשנה ואת תחילת הגמרא וענו.

מַתְנִי׳ בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה לוּלָב נִיטָּל בַּמִּקְדָּשׁ שִׁבְעָה, וּבַמְּדִינָה יוֹם אֶחָד. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא לוּלָב נִיטָּל בַּמְּדִינָה שִׁבְעָה, זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ.

(סוכה מא ע"א)

גְּמָ׳ מְנָא לַן דְּעָבְדִינַן זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר קְרָא: "כִּי אַעֲלֶה אֲרוּכָה לָךְ וּמִמַּכּוֹתַיִךְ אֶרְפָּאֵךְ נְאֻם ה' כִּי נִדָּחָה קָרְאוּ לָךְ צִיּוֹן הִיא דּוֹרֵשׁ אֵין לָהּ". "דּוֹרֵשׁ אֵין לָהּ", מִכְּלַל דְּבָעְיָא דְּרִישָׁה.

(סוכה מא ע"א)

א. תארו לפי המשנה איך נטלו לולב לפני חורבן הבית ואחריו. לפי רש"י, מניין שבמקדש נוטלים שבעה ימים? **6 נק'**

ב. הסבירו את דרשת רבי יוחנן: איך לומדים מן הפסוק "ציון היא דורש אין לה" שצריך לעשות "זכר למקדש"? **8 נק'**

ג. לפי הרמב"ם (הלכות שופר וסוכה ולולב ז, טו), למה מברכים בכל יום של חול המועד "על נטילת לולב", ומה יהיה הדין כשייבנה המקדש? **6 נק'**

2 תקנה נוספת של רבן יוחנן בן זכאי: "וְשֶׁיִּהֵא יוֹם הֶנֶף כּוּלּוֹ אָסוּר".

וְשֶׁיִּהֵא יוֹם הֶנֶף כּוּלּוֹ אָסוּר.

(סוכה מא ע"א)

וְשֶׁיִּהֵא יוֹם הֶנֶף. מַאי טַעְמָא? מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְיֹאמְרוּ: אֶשְׁתָּקַד מִי לֹא אָכַלְנוּ בְּהֵאִיר מִזְרָח? הַשְׁתָּא נָמֵי נֵיכוֹל. וְאִינְהוּ לָא יָדְעִי דְּאֶשְׁתָּקַד דְּלָא הֲוָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ — הֵאִיר מִזְרָח, הִתִּיר. הַשְׁתָּא דְּאִיכָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ — עוֹמֶר מַתִּיר.

(סוכה מא ע"א)

א. מהו "יום הנף", ומה נאסר בו כל היום? הסבירו לפי רש"י מה היה הדין בזמן המקדש ומה הדין מן התורה אחרי החורבן. **5 נק'**

ב. הסבירו את טעם התקנה ("מהרה יבנה בית המקדש..."). למה הגמרא צריכה להעמיד שהמקדש ייבנה בלילה או סמוך לשקיעת החמה? **8 נק'**

ג. לפי רב נחמן בר יצחק, ריב"ז אמר זאת "בשיטת רבי יהודה". מה סובר רבי יהודה ומה המקור שלו? איך מיישבת הגמרא את המילה "התקין"? **7 נק'**

ב חלק ב: סוגיה בעיון 6: מקדש, מדינה וירושלים בזמן הזה

20 נקודות

ענו על שאלה אחת מתוך שתיים (שאלות 3–4).

3 סוגיה בעיון 6: מהו "מקדש" ומהי "מדינה"? קראו את דברי הרמב"ם וענו.

> מִצְוַת לוּלָב לְהִנָּטֵל בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל חַג בִּלְבַד בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל זְמַן וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מ) "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן". וּבַמִּקְדָּשׁ לְבַדּוֹ נוֹטְלִין אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִשִּׁבְעַת יְמֵי הֶחָג שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מ) "וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם" וְגוֹ'. חָל יוֹם הַשַּׁבָּת לִהְיוֹת בְּתוֹךְ יְמֵי הֶחָג אֵינוֹ נִטָּל בְּשַׁבָּת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יוֹלִיכֶנּוּ בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כְּמוֹ שֶׁגָּזְרוּ בְּשׁוֹפָר:
>
> (רמב"ם, הלכות שופר וסוכה ולולב ז, יג)

א. רש"י על המשנה (מא ע"א) מפרש: "במדינה – בירושלם שאף הוא כגבולים". הסבירו את דבריו. לפי רש"י, כמה ימים נטלו לולב בירושלים מן התורה בזמן המקדש? **6 נק'**

ב. לפי הסבר רבנו מנוח לשיטת הרמב"ם, היכן עובר הגבול בין "מקדש" ל"מדינה"? מה הראיה מן הביטוי "לפני ה'"? **8 נק'**

ג. הרמב"ם (ז, יד) שואל למה לא גזרו שלא ליטול לולב ביום טוב ראשון שחל בשבת. מה תשובתו? **6 נק'**

4 סוגיה בעיון 6: ירושלים בזמן הזה. לפי שיטת הרמב"ם שכל ירושלים היא "מקדש" לעניין לולב, נחלקו האחרונים מה הדין בירושלים היום.

מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִינוּ שֶׁיִּהְיֶה לוּלָב נִטָּל בְּכָל מָקוֹם כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ. וְכָל יוֹם וָיוֹם מְבָרֵךְ עָלָיו אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לוּלָב מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִצְוָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְתַקָּנָה זוֹ עִם כָּל הַתַּקָּנוֹת שֶׁהִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּשֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יַחְזְרוּ הַדְּבָרִים לְיָשְׁנָן:

(רמב"ם, הלכות שופר וסוכה ולולב ז, טו)

א. מה מחדש בעל ה"ערוך לנר" (בספרו "ביכורי יעקב") על הנוטל לולב בירושלים בזמן הזה, ועל מה הוא מבסס זאת? **7 נק'**

ב. הציגו שתיים מן הטענות של רבי מאיר שמחה מדווינסק נגד דבריו. **7 נק'**

ג. הרב משה פיינשטיין מוכיח מן המשנה בדף מב ע"ב שהשבעה ימים אינם בכל ירושלים. מהי ההוכחה? **6 נק'**

ג חלק ג: דף מ"א ע"ב: "לכם" ביום טוב ראשון, ומתנה על מנת להחזיר — 20 נקודות

ענו על שאלה אחת מתוך שתיים (שאלות 5–6).

5 המשנה והגמרא בדף מא ע"ב: יום טוב ראשון שחל בשבת.

מַתְנִי׳ יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, כָּל הָעָם מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְבֵית הַכְּנֶסֶת. לַמָּחָרָת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וְנוֹטְלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וּשְׁאָר יְמוֹת הַחַג — אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ.

(סוכה מא ע"ב)

גְּמָ׳ מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "וּלְקַחְתֶּם", שֶׁתְּהֵא לְקִיחָה בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד. "לָכֶם", מִשֶּׁלָּכֶם — לְהוֹצִיא אֶת הַשָּׁאוּל וְאֶת הַגָּזוּל. מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נָתְנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה.

(סוכה מא ע"ב)

א. למה הביאו את הלולבים לבית הכנסת, ולמה למחרת כל אחד מחפש את הלולב שלו? (היעזרו ברש"י: מתי הביאו אותם?) 6 נק'

ב. מה לומדים מן המילה "וּלְקַחְתֶּם" ומה מן המילה "לָכֶם"? 7 נק'

ג. מה ההבדל בין יום טוב ראשון לשאר ימי החג? איך יכול מי שאין לו לולב לצאת ביום הראשון בלולב של חבר? 7 נק'

6 מעשה בארבעה חכמים שהיו בספינה.

וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ בָּאִין בִּסְפִינָה, וְלֹא הָיָה לוּלָב אֶלָּא לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּלְבַד, שֶׁלְּקָחוֹ בְּאֶלֶף זוּז. נְטָלוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְיָצָא בּוֹ, וּנְתָנוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמַתָּנָה. נְטָלוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְיָצָא בּוֹ, וּנְתָנוֹ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְּמַתָּנָה. נְטָלוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְיָצָא בּוֹ, וּנְתָנוֹ בְּמַתָּנָה לְרַבִּי עֲקִיבָא. נְטָלוֹ רַבִּי עֲקִיבָא וְיָצָא בּוֹ, וְהֶחְזִירוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

(סוכה מא ע"ב)

לָמָּה לִי לְמֵימַר הֶחְזִירוֹ? מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לַן: מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחְזִיר — שְׁמָהּ מַתָּנָה.

(סוכה מא ע"ב)

א. תארו מה עשו החכמים עם הלולב היחיד של רבן גמליאל, ולמה כל אחד נתן אותו לחברו דווקא במתנה. **6 נק'**

ב. הגמרא שואלת על שני פרטים בסיפור: "החזירו" ו"באלף זוז". מה לומדים מכל אחד מהם? **8 נק'**

ג. מה דינו של רבא במי שקיבל אתרוג "על מנת שתחזירהו לי"? הסבירו לפי רש"י מה הדין אם לא החזיר. **6 נק'**

ד חלק ד: דף מ"א ע"ב – מ"ב ע"א: זריזין במצוות, ו"טעה בדבר מצוה" — 20 נקודות

ענו על שאלה אחת מתוך שתיים (שאלות 7–8).

7 "אַבָּא צַלּוֹיֵי קָא מְצַלֵּי בֵּיהּ".

אָמַר לֵיהּ מָר בַּר אַמֵּימָר לְרַב אָשֵׁי: אַבָּא צַלּוֹיֵי קָא מְצַלֵּי בֵּיהּ. מֵיתִיבִי: לֹא יֹאחַז אָדָם תְּפִילִּין בְּיָדוֹ וְסֵפֶר תּוֹרָה בְּחֵיקוֹ וְיִתְפַּלֵּל. וְלֹא יַשְׁתִּין בָּהֶן מַיִם, וְלֹא יִישַׁן בָּהֶן לֹא שֵׁינַת קֶבַע וְלֹא שֵׁינַת עַרַאי.

(סוכה מא ע"ב)

וְאָמַר שְׁמוּאֵל: סַכִּין וּקְעָרָה, כִּכָּר וּמָעוֹת — הֲרֵי אֵלּוּ כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. הָתָם לָאו מִצְוָה נִינְהוּ, וּטְרִיד בְּהוּ. הָכָא מִצְוָה נִינְהוּ, וְלָא טְרִיד בְּהוּ.

(סוכה מא ע"ב)

א. מה היה מנהגו של אמימר, ומה הקושיה עליו מן הברייתא? 6 נק'

ב. הסבירו את התירוץ "הָתָם לָאו מִצְוָה נִינְהוּ, וּטְרִיד בְּהוּ. הָכָא מִצְוָה נִינְהוּ, וְלָא טְרִיד בְּהוּ" לפי רש"י. 8 נק'

ג. לפי הברייתא על אנשי ירושלים, באילו מצבים הניחו את הלולב? הסבירו לפי רש"י אחד מהם. מה בא הסיפור ללמד? 6 נק'

8 דעת רבי יוסי במשנה, ודברי אביי עליה.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְשָׁכַח וְהוֹצִיא אֶת הַלּוּלָב לִרְשׁוּת הָרַבִּים — פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוּ בִּרְשׁוּת.

(סוכה מא ע"ב – מב ע"א)

לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יָצָא בּוֹ, אֲבָל יָצָא בּוֹ — חַיָּיב. הָא מִדְּאַגְבְּהֵיהּ נְפַק בֵּיהּ! אָמַר אַבָּיֵי: כְּשֶׁהָפָכוֹ.

(סוכה מא ע"ב – מב ע"א)

א. מה פוסק רבי יוסי במי שהוציא את הלולב לרשות הרבים בשבת? הסבירו לפי רש"י את הנימוק "מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוּ בִּרְשׁוּת". **5 נק'**

ב. אביי: "לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יָצָא בּוֹ". הסבירו את הקושיה "הָא מִדְּאַגְבְּהֵיהּ נְפַק בֵּיהּ!" ואת תשובות אביי ורבא. **8 נק'**

ג. מה אמר רב הונא בשם רבי יוסי על עולת העוף? מה הקושיה "היינו הך", ומה החידוש לפי הגמרא? **7 נק'**

ה חלק ה: דף מ"ב: אשה וקטן בלולב

20 נקודות

ענו על שאלה אחת מתוך שתיים (שאלות 9–10).

9 המשנה והגמרא: אשה מקבלת את הלולב.

מַתְנִי' מְקַבֶּלֶת אִשָּׁה מִיָּד בְּנָהּ וּמִיַּד בַּעְלָהּ, וּמַחְזִירָתוֹ לְמַיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת מַחְזִירִין, בְּיוֹם טוֹב מוֹסִיפִין, וּבַמּוֹעֵד מַחְלִיפִין.

(סוכה מב ע"א)

גְּמָ' פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: הוֹאִיל וְאִשָּׁה לָאו בַּת חִיּוּבָא הִיא, אֵימָא לָא תְּקַבֵּל, קָא מַשְׁמַע לַן.

(סוכה מב ע"א)

א. מה מתירה המשנה לאשה בשבת? מה מבחין רבי יהודה בין שבת, יום טוב וחול המועד? 6 נק'

ב. הסבירו את קושיית הגמרא "פשיטא?" ואת התירוץ. הסבירו לפי רש"י למה מותר לאשה לטלטל את הלולב. 8 נק'

ג. לפי רש"י, למה מחזירים את הלולב למים, ולמה בשבת אין מוסיפים מים? 6 נק'

10 "קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ — חַיָּיב בְּלוּלָב".

קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ — חַיָּיב בְּלוּלָב.

(סוכה מב ע"א)

קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ. תָּנוּ רַבָּנָן: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ — חַיָּיב בְּלוּלָב, לְהִתְעַטֵּף — חַיָּיב בְּצִיצִית, לִשְׁמוֹר תְּפִילִּין — אָבִיו לוֹקֵחַ לוֹ תְּפִילִּין, יוֹדֵעַ לְדַבֵּר — אָבִיו מְלַמְּדוֹ תוֹרָה וּקְרִיאַת שְׁמַע.

(סוכה מב ע"א)

א. לפי רש"י, מאיזה סוג הוא החיוב של הקטן בלולב? מה ההיגיון בסימן "יודע לנענע"? **6 נק'**

ב. הביאו מן הברייתא ארבע מצוות או דינים, ולכל אחד את הסימן לגיל החינוך שלו. **8 נק'**

ג. מהי "תורה" ומהי "קריאת שמע" שהאב מלמד את בנו? ומה התנאי של רב הונא באכילה משחיטתו של קטן? **6 נק'**